

ВІДГУК

**офіційного опонента доктора юридичних наук, професора,
Чеховської Ірини Василівни на дисертацію
Муляр Галини Володимирівни «Адміністративно-правове забезпечення
реалізації права на охорону здоров'я», подану на здобуття наукового
ступеня доктора юридичних наук зі спеціальності
12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право;
інформаційне право**

На основі вивчення дисертації та праць, опублікованих за її темою, відповідно до Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567 визначені ступінь актуальності обраної теми, обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність і новизна, повнота їх викладу в опублікованих працях, а також зроблено висновок про відповідність встановленим вимогам дисертаційної роботи Муляр Галини Володимирівни.

Актуальність обраної теми. З початку 2018 року в Україні розпочалася медична реформа, спрямована на впровадження нової системи медичної допомоги і на удосконалення організації медичної галузі та створення сучасних умов для здорового життєзабезпечення населення. Медична реформа передбачає зміну способів фінансування лікарської допомоги і така новела вітчизняного законодавця викликала дискусію в суспільстві про доцільність її введення і потребу у встановленні нових правових принципів організації медичної справи та фінансування. Варто зазначити, що право громадян на охорону здоров'я гарантується Конституцією України, яка обумовлює фінансування медичної галузі за рахунок бюджетних коштів і Фонду соціального страхування. Однак недостатність фінансування сфери охорони здоров'я призвела до погіршення якості медичних послуг, що і було однією з основних причин впровадження медичної реформи, в основі якої лежить надання бюджетних (безкоштовних), так і платних медичних послуг. Держава і надалі підтримує безкоштовну медицину для населення, про що свідчить прийнятий Закон України «Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення» від 19.10.2017 р № 2168-VI, який

СПЕЦІАЛІЗОВАНА ВЧЕНА РАДА
Д 26.062.16
Вх. № 215
Дата 28.04.2021

визначає порядок фінансування необхідних пацієнтам послуг з медичного обслуговування за рахунок коштів Державного бюджету України. Однак впровадження нових видів медичних послуг, використання нових лікарських засобів, а також необхідність створення якісних умов лікування потребує пошуку альтернативних форм фінансування.

Слід зазначити і те, що медична реформа породила багато новітніх інструментів (зокрема, договір про медичне обслуговування за програмою медичних гарантій, декларація про вибір лікаря, який надає первинну медичну допомогу та ін.), які вплинули на адміністративно-правове забезпечення реалізації права на охорону здоров'я в Україні. Проблема з реалізацією даного права загострилась через пандемію, спричинену коронавірусом. Саме COVID-19 особливо яскраво загострив проблеми з епідеміологічним наглядом, інфекційним контролем і безпекою, внутрішньолікарняним інфікуванням, а також із донорством крові (з її нестачею). Також коронавірус показав, що у нас так і не відбулося належного становлення інституту громадського здоров'я, є проблеми з досягненням балансу інтересів між приватним і публічним інтересом, захистом персональних даних тощо.

Наведене вище вказує на актуальність рецензованого дисертаційного дослідження.

Обраний напрям дисертаційного дослідження пов'язаний з реалізацією Стратегії сталого розвитку «Україна-2020», схваленої Указом Президента України від 12.01.2015 № 5/2015, Пріоритетних напрямів розвитку правової науки на 2016-2020 роки, затверджених Постановою загальних зборів Національної академії правових наук України від 03.03.2016, Пріоритетних тематичних напрямів наукових досліджень і науково-технічних розробок на період до 2020 р., затверджених Постановою Кабінету Міністрів України від 07.09.2011 № 942, Концепції розвитку системи громадського здоров'я, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 30.11.2016 № 1002-р., Концепції реформи фінансування системи охорони здоров'я, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 30.11.2016

№ 1013-р, Плану заходів з реалізації Концепції реформи фінансування системи охорони здоров'я на період до 2020 року, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 15.11.2017 № 821-р.

Ступінь обґрунтованості наукових положень дисертації, їх достовірності і новизни є належною відповідно до використаного автором комплексного підходу, заснованого на аналізі значної кількості праць представників науки адміністративного права та процесу, а також ґрунтовного опрацювання наукового доробку представників інших наукових напрямів. Аргументованість позицій, викладених у дослідженні досягається також шляхом застосування узагальнених статистичних даних, проведення порівняльного аналізу, співставлення різного роду матеріалів та власного наукового пошуку здобувача.

Автор дисертації, Муляр Галина Володимирівна, вірно розкрила основні проблемні моменти, що існують в питаннях адміністративно-правового забезпечення реалізації права на охорону здоров'я, що дозволило їй обґрунтовано побудувати систему мети і завдань, об'єкта та предмета дослідження.

Мета дослідження полягає у визначенні концептуальних уявлень та розробці авторської парадигми адміністративно-правового забезпечення реалізації права на охорону здоров'я, а також у визначенні перспектив його подальшого розвитку.

Для досягнення поставленої мети, автором сформульовано завдання:

- сформулювати науково-методологічні підходи до вирішення проблем, пов'язаних із правовим забезпеченням реалізації права на охорону здоров'я;
- розглянути генезис адміністративно-правового забезпечення реалізації права на охорону здоров'я;
- сформулювати принципи та визначити функції адміністративно-правового забезпечення реалізації права на охорону здоров'я;
- розкрити конституційні засади реалізації права людини на охорону здоров'я та визначити умови їх адміністративно-правового забезпечення;
- охарактеризувати моделі забезпечення реалізації права на охорону здоров'я;

- визначити напрями забезпечення реалізації права на охорону здоров'я;
- розглянути участь Верховної Ради України та Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини в забезпеченні реалізації права на охорону здоров'я як загальних суб'єктів;
- визначити роль Президента України та органів виконавчої влади як суб'єктів забезпечення реалізації права на охорону здоров'я;
- охарактеризувати органи місцевого самоврядування як суб'єкти забезпечення реалізації права на охорону здоров'я;
- розкрити роль судів і органів прокуратури в забезпеченні реалізації права на охорону здоров'я;
- з'ясувати вплив громадських об'єднань та інших суб'єктів на забезпечення реалізації права на охорону здоров'я;
- охарактеризувати основні засоби адміністративно-правового забезпечення реалізації права на охорону здоров'я (ліцензування, акредитацію медичних закладів, атестацію лікарів, стандартизацію та сертифікацію у сфері охорони здоров'я);
- визначити форми і методи адміністративно-правового забезпечення реалізації права на охорону здоров'я;
- розкрити сутність адміністративної відповідальності за правопорушення у сфері охорони здоров'я;
- розглянути зарубіжний досвід правового забезпечення реалізації права на охорону здоров'я;
- встановити тенденції та визначити перспективи розвитку адміністративно-правового забезпечення реалізації права на охорону здоров'я.

Вирішення завдань дисертаційного дослідження здійснено за допомогою системи загальнонаукових та спеціально-наукових методів пізнання, зокрема дедукції та індукції, історико-правового, логіко-семантичного, порівняльно-правового, структурно-функціонального аналізу, синтезу, синергетичний, прогнозування, узагальнення та інших.

Мета та завдання, що поставлені у дисертаційній праці, досягнуті та знайшли відображення у висновках.

Достовірність результатів дослідження ґрунтується на об'єктивних теоретичних положеннях адміністративно-правової доктрини, розумінні призначення та практики діяльності суб'єктів забезпечення реалізації права на охорону здоров'я, а також аналізу іноземного досвіду у досліджуваній сфері.

Загальний аналіз змісту роботи свідчить про те, що дисертація являє собою самостійну, завершену, аргументовану, комплексну роботу, має високий науково-теоретичний та прикладний рівень.

Дисертація складається з основної частини (вступ, п'ять розділів, які включають сімнадцять підрозділів, висновків), списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг дисертації становить 565 сторінок. Список використаних джерел налічує 758 найменувань на 85 сторінках, додатки викладено на 27 сторінках.

Наукова новизна дослідження полягає у тому, що в дисертації комплексно, з використанням методів наукового пізнання, врахуванням сучасних досягнень юридичної теорії і практики визначено сутність та розкрито особливості адміністративно-правового забезпечення реалізації права на охорону здоров'я. У дисертації автором порушені не розроблені раніше наукові теоретичні і практичні завдання, розв'язання яких дозволило одержати цікаві, ґрунтовні результати. За результатами проведеного дослідження сформульовано нові наукові положення, пропозиції та висновки. З урахуванням цього, можна стверджувати, що новизна дисертаційного дослідження проявляється як у самому підході до досліджуваних проблем, так і в запропонованому розв'язанні конкретних питань. Зокрема, уперше сформовано систему принципів адміністративно-правового забезпечення реалізації права на охорону здоров'я як структуру, утворену єдністю розташованих у закономірності відокремлених принципів, поєднання яких створює підґрунтя для всебічного забезпечення реалізації права на охорону здоров'я; запропоновано типологізацію моделей забезпечення реалізації права на охорону здоров'я, відповідно до якої

виокремлено базову, опціональну й абсолютну моделі, наведено їх переваги та недоліки; обґрунтовано доцільність створення Національної технічної консультативної групи з питань імунізації та ухвалення Закону України «Про затвердження Загальнодержавної програми імунопрофілактики та захисту населення від інфекційних хвороб на 2021–2027 роки».

Важливим здобутком дисертаційного дослідження є запропоновані автором форми участі громадськості у сфері охорони здоров'я взагалі та забезпечення реалізації права на охорону здоров'я зокрема: громадські слухання, інформування, громадський контроль, проведення громадської експертизи діяльності органів виконавчої влади. Автором також проаналізовано функції наглядової, спостережної та опікунської рад і встановлено, що законодавцем не закріплено вимоги та критерії до створення наглядової ради, проте до її функцій віднесено управління і контроль за діяльністю медичного закладу. До функцій спостережної рад, дисертанткою віднесено захисну, інтегративну, комунікативну. У роботі Муляр Г.В. обґрунтовує доцільність створення незалежної від МОЗ України Національної інспекції з акредитації та оцінки охорони здоров'я як органу громадського контролю.

Слід відмітити й авторські пропозиції щодо удосконалення наукової позиції стосовно того, що адміністративно-правове забезпечення реалізації права на охорону здоров'я є системою дій уповноважених суб'єктів, яка передбачає цілеспрямований вплив на стан забезпечення реалізації права на охорону здоров'я за допомогою норм права, засобів, форм і методів адміністративно-правового впливу, а також класифікацію функцій адміністративно-правового забезпечення реалізації права на охорону здоров'я, в основу якої покладено організаційний і регулюючий компоненти.

У дисертаційному дослідженні Муляр Г.В. дістали подальшого розвитку положення, що базовим методом для пізнання адміністративно-правового забезпечення реалізації права на охорону здоров'я є аксіологічний метод, який дозволяє виявити значущість адміністративно-правового забезпечення, системні проблеми у формуванні сучасних цінностей охорони здоров'я,

сформулювати пропозиції щодо їх урахування під час подальшого проведення медичної реформи, управління системою охорони здоров'я; уявлення про сутність права на охорону здоров'я як складноутвореної категорії, зміст якої визначає напрями забезпечення реалізації цього права а також обґрунтовано доцільність ухвалення Закону України «Про децентралізацію системи охорони здоров'я в Україні», в якому запропоновано перебачити положення про загальнообов'язкове медичне страхування (в перспективі – ввести цільовий «медичний податок»), а також необхідність збереження принципу безоплатного надання медичної допомоги в державних і комунальних закладах охорони здоров'я на засадах рівності та недопущення дискримінації та інші.

Вважаю, що зміст дисертації у повній мірі розкриває тему роботи і є завершеним науковим дослідженням.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що вони можуть бути використані у науково-дослідній, правотворчій сфері, у правозастосовній практиці, освітньому процесі.

У цілому, дисертація відзначається зрілою авторською позицією і має завершений стан і оформлена якісно.

Повнота викладу наукових положень дисертації в опублікованих працях. Основні теоретичні положення і висновки дисертації викладено у 38 наукових публікаціях, серед яких 1 одноосібна монографія, 1 колективна монографія, 20 статей, опублікованих у наукових фахових виданнях України, серед яких 18 – у журналах, включених до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus International (Республіка Польща), 1 стаття – у науковому періодичному виданні іншої держави, яка індексується в міжнародній наукометричній базі даних Scopus) та 15 тез наукових повідомлень на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях.

Дискусійні положення та зауваження щодо дисертації. Відзначаючи теоретичну і практичну цінність наукового дослідження Г. В. Муляр, позитивно оцінюючи його, слід зауважити, що окремі положення дисертації мають

дискусійний характер, потребують більш глибокого дослідження, або ж обґрунтування. Основні з них, на нашу думку, такі:

1. Автор на с. 27 дисертаційної роботи зазначає, що метою роботи є дослідження концептуальних уявлень та розробка авторської парадигми адміністративно-правового забезпечення реалізації права на охорону здоров'я. Водночас зі змісту роботи і наведених у роботі висновків не зрозуміло яку саме авторську парадигму адміністративно-правового забезпечення реалізації права на охорону здоров'я розроблено автором.

2. На с. 154 дисертаційної роботи дисертантка зазначає, що «окремі складові права на охорону здоров'я», які розкриті нею у межах 15 напрямів, і «досі не забезпечені належним правовим підґрунтям, яке мало б створити основу для реалізації відповідних компонент цього права». Вбачається за доцільне конкретизувати, яке саме «правове підґрунтя» авторка мала на увазі і які пропозиції щодо удосконалення нормативно-правової бази у контексті проведеного дослідження у підрозділі 2.3 нею зроблені.

3. Досліджуючи адміністративно-правове забезпечення реалізації права на охорону здоров'я та визначаючи перспективи його розвитку дисертантка не проаналізувала гарантії реалізації права на доступ до медичної допомоги та отримання медичних послуг, тобто доступність до медичних послуг та медикаментів населення в Україні. Акцентуємо увагу на те, що сьогодні для урядів більшості країн світу першочерговим завданням при реформуванні національних систем охорони здоров'я є подолання нерівності у доступі до медичних послуг та універсальне охоплення медичними послугами, яке передбачає справедливість у доступі до медичних послуг; якісне їх надання і фінансові гарантії доступності до таких послуг. Відтак формування в Україні єдиного медичного простору, на нашу думку, є перспективним напрямом дослідження, яке дозволить сформулювати конкретні пропозиції щодо його нормативно-правового забезпечення гарантуючи, тим самим дієвість права на доступ до медичної допомоги та отримання медичних послуг в Україні.

Дисертація є самостійним доробком автора, посилання на наукові праці оформлені належно. Наукові статті, які опубліковані за темою дисертаційного дослідження у фахових виданнях, свідчать про якість проведеної роботи, базуються на особистих поглядах та результатах праці дисертантки. Автореферат дисертації відповідає її змісту та повністю відображає основні положення і результати дослідження. Дисертацію та автореферат оформлено відповідно до встановлених МОН України вимог.

Таким чином, дисертація «Адміністративно-правове забезпечення реалізації права на охорону здоров'я» є завершеною кваліфікованою працею, в якій отримано нові науково обгрунтовані результати, що вирішують суттєву наукову проблему, котра має наукове і практичне значення, тобто відповідає вимогам Порядку присудження наукових ступенів, а її автор – Муляр Галина Володимирівна заслуговує на присудження її наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право та процес; фінансове право; інформаційне право.

Відгук підготувала офіційний опонент:

Завідувач кафедри цивільного права і процесу

Університету державної фіскальної служби України,

доктор юридичних наук, професор

Чеховська І.В.

